

ταινία μεγέθους... extra small

Η μικρού μήκους ταινία, αν και αποτελεί ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της ετήσιας ελληνικής κινηματογραφικής παραγωγής, δεν παύει να θεωρείται παραγνωρισμένο. Στις επόμενες σελίδες το μοτέρ φιλοξενεί μια συζήτηση για τη μικρού μήκους ταινία που καλύπτει όλο το φάσμα της δημιουργίας της. Τη συζήτηση συντονίζει ο Στέλιος Κουκουβιτάκης, Καλλιτεχνικός Διευθυντής Κινηματογραφικού Τμήματος Generation Show for Art.

Συμμετέχουν:

Σοφία Εξάρχου, Σκηνοθέτις

Τζώρτζης Γρηγοράκης, Σκηνοθέτης

Αντώνης Κόκκινος, Σκηνοθέτης & Καθηγητής Σκηνοθεσίας

Νίκος Λαμπό, Σκηνοθέτης

Γιώργος Νούσιος, Σκηνοθέτης και Παραγωγός

Αντώνης Παπαδόπουλος, Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας

Σταύρος Ράπτης, Σκηνοθέτης & Casting Director

Δημήτρης Σοφιανόπουλος, Αντιπρόεδρος Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου

Παναγιώτης Φαφούτης, Σκηνοθέτης

Κυριάκος Χατζημιχαηλίδης, Παραγωγός και ιδιοκτήτης της t-short

φωτογραφίες: Κυριάκος Ιορδάνης

ΚΟΥΚΟΥΒΙΤΑΚΗΣ: Υπάρχουν κανόνες στο τι είναι μικρού μήκους ταινία; Είναι μια ταινία που κρατάει απλώς από 1 έως 59 λεπτά; Τίθενται καθόλου περιορισμοί σ' αυτό το χρονικό πλαίσιο;

ΚΟΚΚΙΝΟΣ: Αν την ορίσουμε σε επίπεδο διάρκειας, ναι: αυτό είναι ταινία μικρού μήκους. Από κει και πέρα είναι μια άλλη ιστορία...

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Από προσωπική εμπειρία, μπορώ να σας πω κάτι που έχει δυσκολέψει το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου: επειδή όταν κάνεις ταινίες μικρού μήκους θες να μπορείς και να τις προβάλλεις, οι ταινίες που είναι μέχρι 15 λεπτά είναι και πιο βολικές για τη διανομή.

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Το «15 λεπτά» δεν υφίσταται πλέον από τις εταιρείες διανομής. Κανένας διανομέας δεν θέλει να βάλει μπροστά σε μια 90λεπτη ταινία μίαν άλλη που πιθανόν να αποσπάσει την προσοχή ή το ενδιαφέρον, ή ακόμα και να είναι καλύτερη από τη μεγάλη του μήκους που ακολουθεί. Άρα, σε ό,τι έχει να κάνει με τη διανομή, το μέγιστο είναι το 7-8 λεπτά. Οπότε δεν νομίζω ότι το Κέντρο, ή οποιοσδήποτε φορέας, θα πρέπει να επιμένει στα 15 λεπτά... Αυτό πλέον ξεφούσκωσε. Έχω να δω ταινία σε σινεμά πάνω από 8 λεπτά πάρα πολλή χρόνια.

ΛΑΜΠΟ: Κατά τη γνώμη μου, η παρουσία της μικρού μήκους ταινίας στην αίθουσα πριν από κάποια μεγάλη μήκους, αποτελεί, στην καλύτερη περίπτωση, δεκανίκι. Η προβολή μιας μικρού πριν από μια μεγάλη μήκους ταινία (χωρίς, μάλιστα, να αναφέρεται τίποτα στα έντυπα και τα κινηματογραφικά προγράμματα) επιβεβαιώνει ότι παίζεται η μικρού μήκους με τη λογική της τσόντας! Επιπλέον, δε λειτουργεί θετικά ούτε για τη μεγάλη μήκους που ακολουθεί η προβολή της.

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Ισχύει, όμως, κάτι άλλο, κι αυτό δεν είναι μόνο δική μου γνώμη, αλλά και πολλών άλλων: πάρα πολλές ταινίες που είχαν εγκριθεί από το

Κέντρο για να είναι 15-20 λεπτά, έγιναν πολύ μεγαλύτερες, ξεχειλίσαν. Για μένα, ήταν κακό για τις ίδιες τις ταινίες, γιατί είναι σίγουρα δικαίωμα του καλλιτέχνη να την κάνει και 30 και 40 λεπτά, αλλάδες «κρίμα, γιατί είχε ωραίο, σφιχτό σενάριο...». Είναι όπως όταν γράφουμε εκθέσεις στο σχολείο, που θεωρούσαμε ότι ο καθηγητής θα εντυπωσιαζόταν με τις πολλές σελίδες, και γράφαμε, γράφαμε... Έτσι, και την ταινία χαλάς και σου κοστίζει και περισσότερα χρήματα...

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Εγώ σκέφτομαι το εξής: Κάποια φορά που είχα πάει σ' ένα φεστιβάλ και είχα συζητήσει με έναν Ρουμάνο, είχαν ένα σύστημα όπου ένας παραγωγός ουσιαστικά υιοθετούσε έναν σκηνοθέτη, ο οποίος είχε κάνει μια καλή μικρού μήκους, και έπρεπε μέσα σε διάστημα –π.χ. δύο χρόνων– να κάνει μια μικρού, μια μεσαίου και –είτε μόνος του είτε μαζί με κάποιους συνεργάτες– να προχωρήσει σ' ένα σενάριο μεγάλου μήκους. Νομίζω, λοιπόν, ότι το Κέντρο θα μπορούσε να σκεφτεί, για περιπτώσεις ανθρώπων που τα έχουν καταφέρει και βλέπει ότι έχουν μια καλή γραφή, εκεί που εγκρίνει δέκα ταινίες, οι δύο ας έχουν μεγαλύτερη διάρκεια και ας πάνε σε σκηνοθέτες που έχουν αποδείξει ότι τα καταφέρνουν. Το λέω αυτό, γιατί έχω και πρόσφατη εμπειρία από την **Κληρονόμο**, όπου τα βρήκα σκούρα και εντελώς διαφορετικά από τη μικρού μήκους, ας είχα και εμπειρία από την τηλεόραση. Δεν ξέρω αν συνέβη μόνο σε μένα, αλλά έπαθα πλάκα με το πόσο διαφορετικό είναι. Οπότε, όσο δοκιμάζεις σε μια μεγαλύτερη διάρκεια (κινηματογράφο, όχι τηλεόραση), είσαι πιο προετοιμασμένος. Δεν ξέρω, βέβαια, ποιοι πρέπει να κάνουν ταινίες 30 λεπτών, αλλά και οι ταινίες 30 λεπτών αγοράζονται από πολλά κανάλια. Να μην υπάρχει αυτή η τάση του Κέντρου για τα 15 λεπτά...

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Απλώς στον Κανονισμό υπάρχει μια παράγραφος που ζητάει από τους σκηνοθέτες ό,τι κάνουν, να το κάνουν επίτηδες, συνειδητά. Χρειάζεται 30 λεπτά; 30 λεπτά, αλλά συνειδητά: όχι άνευ λόγου.

ΚΟΚΚΙΝΟΣ: Μα αυτό είναι και η ουσία κάθε ταινίας, όχι μόνο της μικρού μήκους: η ιδέα που έχεις και το πώς την αναπτύσσεις, πού χωράει. Θέλω να πω, είναι λίγο ψευδοπρόβλημα το «15 ή 20 ή 30 λεπτά...», κι αυτό αρχίζει να το σκέφτεται κανείς από τη στιγμή που την κάνει κατά παραγγελία – δε λέω ότι είναι λάθος, αλλά είναι μια άλλη λογική. Ως προς τη διάρκεια, τα προβλήματα που έχουν οι μικρού μήκους, τα έχουν και οι μεγάλοι: πολλές φορές μας λένε: «Αν ήταν μισή ώρα μικρότερη, θα 'ταν καλύτερη», ή: «Εβαλας τρία θέματα σε μία ταινία». Από τη στιγμή τώρα που αρχίζεις να σκέφτεσαι ότι την ταινία την κάνεις για ένα συγκεκριμένο μέσο, τότε βεβαίως και πρέπει να σκέφτεσαι και το οικονομικό και τη διάρκεια και οτιδήποτε. Άρα, πρέπει να κάνεις και τις αντίστοιχες επιλογές. Για παράδειγμα, στη σχολή, στα νέα παιδιά που βγαίνουν να κάνουν μικρού μήκους, εγώ τους λέω: «Προσπαθήστε να έχετε ρόλους για νεαρούς ηθοποιούς και όχι πολλούς χώρους». Γιατί θα πρέπει με την πρώτη ή τη δεύτερη ταινία να θες να κάνεις τον **Πόλεμο των Άστρων**; Για να μάθεις το μέσο σου, κάνε μια ταινιούλα που να μπορείς να την κάνεις. Όλη η ιστορία είναι πώς προγραμματίζεις να κάνεις κάτι, χωρίς να προδίδεις και το όραμά σου, βέβαια.

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ: Αυτό, πάντως, αναιρεί το όραμα... Δεν μπορείς να πεις στον άλλον: «Κάνε ταινία με νέους ηθοποιούς και με τρεις χώρους». Όλα έχουν να κάνουν με την ιδέα που έχει ο καθένας.

η μικρή που ήθελε να... μεγαλώσει

ΚΟΥΚΟΥΒΙΤΑΚΗΣ: Για ποιο λόγο κάνετε μικρού μήκους;

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Για να σώσουμε τον εαυτό μας!

ΡΑΠΤΗΣ: Για να μην αυτοκτονήσουμε!

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Είναι ένα πολύ κρίσιμο ερώτημα, το οποίο για μένα κρύβει τη μεγαλύτερη αιτία της αδυναμίας της. Υπάρχει μια παρεξηγημένη εντύπωση ότι η μικρού μήκους ταινία υφίσταται ουσιαστικά για να μάθει ο σκηνοθέτης και για να δώσει τα δείγματα της δουλειάς του έτσι ώστε να κατακτήσει τη μεγάλη μήκους ταινία. Για μένα αυτό είναι το σημείο αναφοράς όλης της υποβαθμισμένης σχέσης που έχουμε με την ταινία μικρού μήκους.

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Δηλαδή πιστεύεις ότι δεν υπάρχει αυτό το κομμάτι;

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Υπάρχει σ' ένα πολύ μικρό ποσοστό δημιουργών, που έχουν συνειδητοποιηθεί πολύ σοβαρά απέναντι στην ταινία μικρού μήκους. Οι υπόλοιποι δημιουργοί –το βλέπουμε κάθε χρόνο– έρχονται, καταθέτουν, παράγουν μια μικρού μήκους, με σκοπό να φύγουν προς την ταινία μεγάλου μήκους. Αυτό είναι το όραμά τους. Και βεβαίως αυτό δεν είναι κακό. Κακό είναι η πρόθεση να κάνεις μια μικρού μήκους ταινία για να δώσεις «εξετάσεις».

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Δεν ξέρω τι γίνεται στις σχολές τώρα, αλλά, στη δική μας γενιά, οι μικρού μήκους είχαν βασικό εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Μπορεί να μην ξεκινάς έτσι, αλλά εκεί καταλήγεις.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Σε άλλη βάση το βάζει το θέμα ο Κυριάκος. Λέει: είναι αφητηρία ή είναι και συνέχεια; Για παράδειγμα, στην Ελλάδα υπάρχουν 2-3 δημιουρ-

γοί, όπως ο ίδιος ή ο Αχιλλέας Κυριακίδης, που κάνουν μόνο μικρού μήκους. Έξω, όμως, σε Δύση και Ανατολή (όπου εκεί υπεισέρχονται και άλλα, π.χ. οικονομικά, προβλήματα), οι σκηνοθέτες επανέρχονται στη μικρή διάρκεια: ο Βέντερς, π.χ., μετά από 4-5 μεγάλου μήκους, έκανε μικρού μήκους ταινία.

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ: Και ο Τζάρμους... Πολλές, μάλιστα, τις έκανε σαν προοίμιο κάποιας μεγάλης ταινίας. Μα νομίζω ότι αυτό έχει να κάνει με τον καθένα προσωπικά. Δεν μπορούμε να γενικεύουμε. Έχει να κάνει με τα κίνητρα του καθενός: γιατί έγινε σκηνοθέτης, γιατί κάνει αυτό το πράγμα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ δεν αναφέρομαι μόνο στο κομμάτι των δημιουργών· μιλάω για το σύνολο μιας κινηματογραφίας. Αν αντιλαμβανόμαστε ένα προϊόν σαν προθάλαμο (με ή χωρίς εισαγωγικά), τότε όλη η δυναμική είναι η ανάλογη. Αν το αντιληφθούμε επί της ουσίας, ως ένα ολοκληρωμένο έργο, ως αυθύπαρκτο έργο τέχνης, ανεξάρτητα από το αν ο σκηνοθέτης θα μείνει ή θα φύγει, αν θα κάνει μία ή τρεις κ.λπ., τότε όλη η δυναμική θα είναι υπέρ της ταινίας μικρού μήκους σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση, την παιδεία, την εκπαίδευση, τη δική μας τακτική, την πώληση και τη διανομή της ταινίας.

ΕΞΑΡΧΟΥ: Εγώ διαφωνώ με αυτό που λέει ο Κυριάκος, ότι δηλαδή έχει δημιουργηθεί μια ιδέα πως όλοι προσπαθούν να κάνουν μια μικρού μήκους για να πάνε μετά στη μεγάλη. Προσωπικά, δεν θα νιώσω ενοχές αν θελήσω να κάνω μεγάλου μήκους. Το έχω καταλάβει και από τα σενάρια που γράφω: είναι λίγο δύσκολο να τα χωρέσω σε «κουτάκια». Αυτό δεν σημαίνει πως, όταν καταφέρω να πάρω λεπτά για να κάνω μια μικρού μήκους, δεν θα την κάνω. Θα σεβαστώ ότι είναι έργο και θα την κάνω όσο καλύτερα μπορώ· γιατί έχει δημιουργηθεί μια αντίληψη ότι την κάνουμε γι' αυτόν το λόγο και, άρα, δεν τη σεβόμαστε. Με αυτή την αντίληψη διαφωνώ τελείως.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Θέλω, λοιπόν, να θέσω το εξής ερώτημα: Όσοι έχετε περάσει πλέον στη μεγάλη μήκους, θα ξανακάνετε μικρού μήκους; Ή το θεωρείτε υποδεέστερο είδος;

ΝΟΥΣΙΑΣ: Εγώ, μετά την πρώτη μεγάλη, έκανα αμέσως και μία μικρού. Το ίδιο και μετά τη δεύτερη μεγάλη. Φτηνές, μικρές, που τις έκανα μόνος μου.

Σοφία Εξάρχου
Νίκος Λαμπό

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Η δική μου εμπειρία έχει ως εξής: Ξεκίνησα, έκανα την πρώτη μικρού μήκους, μετά πήρα φόρα, έκανα πέντε, και μέχρι τότε νόμιζα ότι ήταν ο παράδεισος. Από ένα σημείο και μετά, όμως, άρχισε το ενδιαφέρον μου να ατονεί. Έφτασα στο σημείο να μην μπορώ να δω καν μικρού μήκους αν δεν ήταν πολύ καλή. Τώρα, λοιπόν, που έκανα μεγάλου, αισθάνομαι ότι η μικρού είναι ο παράδεισος σε σχέση με αυτό που είναι η μεγάλου μήκους. Σαφώς και η μεγάλου μήκους έχει ενδιαφέρον για περισσότερο κόσμο. Όμως λέω ότι, ως Παναγιώτης, ανεξάρτητα από χρήματα, επιβίωση κ.λπ., μακάρι αυτά που έχω να πω να τα έλεγα μόνο μέσα από μικρού μήκους. Μακάρι να έκανα ξανά μια μικρού μήκους και να υπήρχε αυτή η αθωότητα και η ανεμελιά. Σ' εμένα το θέμα είχε μια διακύμανση που νομίζω ότι σε κάνει να την έχεις η ίδια η ελληνική πραγματικότητα: δηλαδή, θα βαρεθείς τη μικρή φόρμα, θα πας παραπέρα και, αναλόγως τι άνθρωπος είσαι, είτε θα γυρίσεις είτε όχι.

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Πάντως, αν συμφωνήσουμε ότι η μικρού μήκους δεν είναι το πρώτο βήμα για να κάνεις τη μεγάλου, αλλά είναι αυτόνομο είδος, θα χειριστείς διαφορετικά τη χρηματοδότησή της, τη διανομή της... Θα στήσεις, π.χ., στο κέντρο της Αθήνας τον «Ναό της Μικρού Μήκους Ταινίας» και θα έχεις το ΕΚΚ, το Υπουργείο Πολιτισμού να ρίχνουν όλα τα λεφτά εκεί πέρα, να παίζονται ταινίες, να δημιουργείται κύκλωμα. Και δεν το ήλω αστεία: υπήρξε μια ιδέα κάποτε για κάτι τέτοιο. Αλλά αν δεν δεις την ταινία μικρού μήκους ως ένα αυτόνομο είδος που θα το πουλήσεις...

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: ...μα ποιος δεν το βλέπει;

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ: Όποιος δεν το κάνει, δεν το βλέπει.

ΛΑΜΠΟ: Νομίζω ότι ο Κυριάκος έθεσε την κουβέντα στη σωστή κατεύθυνση: και για μένα η μικρού μήκους είναι αυτόνομο είδος και έχει να κάνει καθαρά με την πρόθεση του σκηνοθέτη να πει μια ιστορία, είτε σε 5, είτε σε 30 λεπτά. Θα μπορούσε αυτή η ιδέα να του βγει σε 90 λεπτά. Θέλει, λοιπόν, να πει κάτι πολύ συγκεκριμένο σε μικρή διάρκεια. Από κει και μετά, υπάρχουν και άνθρωποι που το βλέπουν σαν άσκηση για τη μεγάλου μήκους. Όμως, δυστυχώς, τα κριτήρια που έχουν μπει για τη μικρού μήκους, είναι τα κριτήρια της αγοράς και όχι τα καλλιτεχνικά για την ταινία αυτή καθαυτή. Λέμε: «Η αγορά θέλει ταινίες κάτω από 12 λεπτά».

τα... Ζόρια της παραγωγής

ΚΟΥΚΟΥΒΙΤΑΚΗΣ: Ποιες δυσκολίες συναντούν οι δημιουργοί στην παραγωγή της μικρού μήκους στην Ελλάδα; Πώς αντιμετωπίζονται; Ποιες λύσεις προτείνονται;

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Τα βασικά προβλήματα στην παραγωγή προκύπτουν από το κατά πόσο συνειδητοποιούμε την ύπαρξη και την έννοια του ρόλου του παραγωγού. Σε επίπεδο χρηματοδοτικό, τόσο το Κέντρο όσο και η ΕΡΤ το έχουν κατανοήσει και το κάνουν, καθώς υπογράφουν με τους παραγωγούς και όχι με τους σκηνοθέτες. Όμως υπάρχει η παλιά αντίληψη που πρωτανεύει ακόμα –ενώ τα πράγματα έχουν αλλιάξει–, ότι ο σκηνοθέτης είναι και παραγωγός της ταινίας του και θα ασχοληθεί με όλα αυτά τα ζητήματα. Αυτό οδηγεί σε μια σειρά προβλήματα: και καλή ταινία δεν γίνεται και μπαίνει «μέσα» η ταινία οικονομικά. Κατά τη γνώμη μου, στο Φεστιβάλ της Δράμας έπρεπε να υπάρχει Βραβείο Παραγωγής, ώστε να τονιστεί η αξία του παραγωγού στη μικρού μήκους ταινία.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μου αρέσει ως ιδέα, και μπορούμε να το καθιερώσουμε, αν και πρέπει να ξέρετε ότι στα φεστιβάλ μικρού μήκους, σύμφωνα με το code of ethics, το βραβείο καλύτερης ταινίας αποδίδεται στον σκηνοθέτη, σε αντίθεση με τα μεγάλου μήκους, όπου (π.χ. στις Κάννες) ανεβαίνει ο παραγωγός και το παραλαμβάνει.

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Πάντως, όποιος παραγωγός κάνει 1-2 μικρού μήκους κάθε χρόνο, έχει σοβαρό πρόβλημα, σε αντίθεση με έναν σκηνοθέτη που κάνει μια μικρού μήκους κάθε 3-4 χρόνια και αντέχει την ταλαιπωρία. Εμείς δεν μπορούμε να αντεπεξέλθουμε σε αυτόν τον κυκλώνα πραγμάτων που ξεκινά από τη γραφειοκρατία και καταλήγει στη διαχείριση των χρημάτων, στις ασφάλειες, στο ΙΚΑ κ.λπ. Όταν το ένα πόδι μου είναι στη σκηνοθεσία και το άλλο στην παραγωγή, το ένα μου πόδι, επιτρέψτε μου να πω, υποφέρει περισσότερο· γιατί ο παραγωγός υπογράφει την ευθύνη, κι αν δεν έχει σωστή απάντηση, μπορείς να βρεθείς στη φυλακή σε ένα ατύχημα.

ΕΞΑΡΧΟΥ: Νομίζω ότι η αξιοπιστία του παραγωγού στη μικρού μήκους δεν θα λυθεί με ένα βραβείο παραγωγής στη Δράμα. Τα δύο σημαντικότερα πράγματα που πρέπει να γίνουν, είναι: πρώτον, το cash flow να έρχεται στην ώρα του, είτε από το Κέντρο είτε από την ΕΡΤ· και, δεύτερον, να υπάρχει ένα αξιόλογο budget για να γίνεται η μικρού μήκους. Ένα βραβείο δεν θα σώσει την παραγωγή της μικρού μήκους.

ΡΑΠΤΗΣ: Συμφωνώ με τη Σοφία, αν και πιστεύω ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι πως οποιοσδήποτε, είτε μικρός-πρωτοεμφανιζόμενος, είτε μεγάλος-καταξιωμένος παραγωγός, αναλάβει ένα εγκεκριμένο σενάριο, σημαίνει πως πρέπει να χρηματοδοτήσει την πραγματοποίηση μιας ταινίας, η οποία, στην καλύτερη περίπτωση, θα εξοφληθεί μετά από 2-3 χρόνια και, το κυριότερο, δεν πρόκειται –σχεδόν ποτέ– να αποφέρει κέρδη. Δεν του δίνεται, λοιπόν, κανένα κίνητρο να το ξανακάνει.

η διανομή στη μεγάλη οθόνη

ΚΟΥΚΟΥΒΙΤΑΚΗΣ: Όταν η ταινία τελειώσει, μετά από όλες τις αντιξοότητες, αντιμετωπίζει το πρόβλημα της διανομής. Ποια είναι τα προβλήματα στο κύκλωμα διανομής και τι θα μπορούσε να γίνει ώστε να στραφεί ένα μέ-

ρος του σινεφίλ κοινού και στη μικρού μήκους;

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ: Γιατί το ΕΚΚ, ή όποιος μπορεί, δεν μαζεύει 5-6 μικρού μήκους και να γίνει διανομή; Οι κόπιες υπάρχουν... όλοι οι μικρομπαλάδες έχουμε μια κόπια από την ταινία μας... δηλαδή δεν είναι θέμα εξόδων...

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Έχει γίνει, με μεγάλη αποτυχία.

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ: Θα μπορούσε να ξαναγίνει· να παιχτούν στο Τριανόν και στον Μικρόκοσμο.

ΛΑΜΠΟ: Οφείλουμε όλοι –δημιουργοί, σκηνοθέτες, παραγωγοί, διανομείς και αιθουσάρχες– να καταλάβουμε ότι πρέπει να εκπαιδύσουμε τον κόσμο να βλέπει μικρού μήκους και να τις αντιλαμβάνεται ως ένα αυτοτελές είδος κινηματογράφου. Το κοινό, μόνο στη σκοτεινή αίθουσα μπορεί να εξοικειωθεί και να επικοινωνήσει με τα έργα. Πρέπει, λοιπόν, να δοθεί έμφαση από Πολιτεία και ιδιώτες στη διανομή της μικρού μήκους στην αίθουσα.

ΝΟΥΣΙΑΣ: Στην Ελλάδα δεν έχουμε αντίστοιχες κινηματογραφικές αίθουσες όπως στη Γαλλία, που να παίζουν, να κάνουν αφιερώματα... δεν είναι ακριβώς στην κουλτούρα μας – μέχρι τώρα, τουλάχιστον.

ΕΞΑΡΧΟΥ: Μα... μόνο μία εβδομάδα προβολών, όπως είναι η εβδομάδα στο Τριανόν, δε φτάνει. Το ζήτημα είναι να εκπαιδύσεις τον θεατή. Ας πούμε, κάθε Τρίτη ή κάθε Παρασκευή απόγευμα, η μικρή αίθουσα της Ταινιοθήκης θα μπορούσε να έχει αφιερώματα, και όχι μόνο ελληνικών ταινιών· να έρθουν και ξένες, να εκπαιδευτεί ο κόσμος στο τι είναι η μικρού μήκους.

ΛΑΜΠΟ: Πρέπει να δώσουμε την ευκαιρία στον θεατή να ανακαλύψει την ομορφιά του μικρού. Μικρού μήκους ταινία δε σημαίνει ότι είναι μικρής σημασίας. Έχουμε πολλά παραδείγματα μικρών αριστουργημάτων που έχουν συμβάλει στην 7η τέχνη (Κρισ Μαρκέρ, Γκοντάρ, Πολάνσκι κ.ά). Να δοθούν κίνητρα στους αιθουσάρχες, διανομείς (π.χ. φοροαπαλλαγή), ώστε, μία Κυριακή το μήνα, να παίζουν ένα «πακέτο» ελληνικών και ξένων μικρού μήκους. Η ποικιλία, ευτυχώς, είναι τεράστια. Ένας άλλος τρόπος είναι να παίζουν ανάμεικτα, ανάλογα με μια θεματική. Επίσης ανάλογα να γίνονται προβολές με θεματικές και στην Ταινιοθήκη.

ΝΟΥΣΙΑΣ: Αυτό γίνεται στο Παρίσι, σε δύο αίθουσες.

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Αυτό που είπαμε με τη διανομή των 5 ταινιών σε μία αίθουσα, έχει δοκιμαστεί, αλλά δεν έχει πετύχει γενικά. Έχει να κάνει με τη δυναμική του πώς θα το προβάλλουμε. Για μένα, αυτό δεν θα πετύχει ποτέ αν το ζητούμενο της προβολής και της προώθησης της μικρού μήκους δεν έχει ισχυρή προσωπικότητα. Ακόμα και η Ταινιοθήκη είναι κάτι «κλειστό», δεν απευθύνεται στο ευρύ κοινό. Λέω, όμως, ότι αυτό το ζητούμενο πρέπει να είναι τόσο ισχυρό, ώστε όχι μόνο να μετακινήσει εμάς, τους μικρομπαλάδες, αλλά και να πείσει το παιδί που δεν έχει ανακαλύψει τη μικρού μήκους να πάρει το λεωφορείο και να πάει εκεί, να μπει και να δει. Αυτό δεν θα συμβεί αν η προβολή δεν αποκτήσει μια προσωπικότητα.

ΝΟΥΣΙΑΣ: Το παιδί θα μπει και στο you tube να δει μια μικρού μήκους. Από την άλλη, για την αίθουσα είναι δύσκολα τα πράγματα, γιατί δεν είναι το Avatar που θα φέρει τον κόσμο.

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Να εξηγήσω τι εννοώ «προσωπικότητα»: όταν, π.χ., μαζί με την προβολή υπάρχει

ταυτόχρονα και μια μικρή συναυλία από το σχήμα που γράφει μουσική για την ταινία μικρού μήκους. Έτσι έρχεται κι άλλος κόσμος...

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Δηλαδή σαν να λέμε ότι παίρνουμε την εφημερίδα επειδή δίνει μαζί το καλό DVD... Πρέπει να κάνω μια ροκ συναυλία για να έρθει ο κόσμος να δει την ταινία;

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ: Εννοεί ότι πρέπει να βρούμε τρόπους γενικότερα... τώρα το αν θα είναι συναυλία, το βλέπουμε. Πιστεύω ότι πρέπει να ξεκινήσουμε από την τηλεόραση, απ' αυτό που λέμε «να εκπαιδύσουμε το θεατή». Πρέπει τα κανάλια ν' αρχίσουν να παίζουν μικρού μήκους.

Αντώνης Παπαδόπουλος

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Το κανάλι της Βουλής και η ΕΤ1 έχουν εκπομπές για τη μικρού μήκους.

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ: Πάντως, το κανάλι που προωθεί μέχρι στιγμής περισσότερο τη μικρού μήκους, είναι το 902. Αυτό φέρνει μικρομπαλάδες στο στούντιο...

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Τι σημαίνει τελικά «προωθώ» μια μικρού μήκους ταινία; Θα βάλουμε εν τέλει το μαχαίρι στο κόκαλο ή όχι; Σημαίνει ότι χρησιμοποιώ μια υποδομή για να την προβάλλω χωρίς να επιστρέφω κάποια χρήματα; Υπάρχει ένας τηλεοπτικός χρόνος. Υπάρχει μια ολόκληρη οικονομική κατάσταση από πίσω. Είμαστε ικανοποιημένοι; Ναι, δεν αντιλέγω, αλλά πώς θα πάει λίγο παραπέρα το πράγμα; Η Χίρα Στρατηγού έχει παιχτεί 10 φορές από ένα καινούργιο τηλεοπτικό κανάλι. Πήρα εγώ κανένα φράγκο που βασανίστηκε να την κάνω; Όχι. Έχω βαρεθεί 20 χρόνια που κάνω αυτή τη δουλειά να βλέπω συνεχώς ταινίες μου αλλά και των φίλων μου να παίζονται σωρηδόν και κατά κόρον χωρίς τίποτα...

ΝΟΥΣΙΑΣ: Μα, καλά... πώς έπαιξαν την ταινία σου; Ποιος έχει τα δικαιώματα; Δεν έκανες φασαρία;

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Όταν το έμαθα, έκανα, και σταμάτησαν. Και να δώσει μια συνέντευξη ο σκηνοθέτης, να την παίξουν μία και δυο φορές, χαλάλι. Αλλά όχι αυτό το πράγμα που γίνεται κατά κόρον σε όλη την επικράτεια.

ΕΞΑΡΧΟΥ: Εμένα η πρόταση του Τζώρτζη για διανομή 5-6 ελληνικών μικρού μήκους δεν με βρίσκει σύμφωνη. Νομίζω ότι η λογική πρέπει να είναι να δημιουργηθεί ένα πρόγραμμα, ετήσιο ή για μία σεζόν, που να προβάλλει π.χ. για μία βδομάδα ταινίες από τη Λατινική

Αμερική, την επόμενη βδομάδα sci-fi μικρού μήκους των τελευταίων δέκα χρόνων κ.λπ... Γιατί εννοείται ότι η ετήσια ελληνική παραγωγή μικρού μήκους δεν επαρκεί για να εκπαιδεύσει ένα κοινό σε σχέση με το τι είναι μικρού μήκους, και θα πρέπει να καταλάβει ποια διαφορετικά πράγματα γίνονται σ' αυτόν το χώρο.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Οι νεότεροι ίσως δεν γνωρίζουν ότι έχει προηγηθεί τέτοια προσπάθεια και απέτυχε, δις.

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ: Γιατί νομίζετε ότι απέτυχε;

ΚΟΚΚΙΝΟΣ: Εγώ νομίζω ότι απέτυχε γιατί η μικρού μήκους δεν ενδιαφέρει κανέναν. Εμένα, βέβαια, η μικρού μήκους μου αρέσει. Έχει πολύ μεγάλο νόημα για τον δημιουργό. Και εδώ ανοίγει ένα θέμα: Γιατί κάνουμε κινηματογράφο... Δεν ξέρω αν κάνουμε κινηματογράφο για να το δει υποχρεωτικά όλη η Ελλάδα. Αν κρίνουμε, λοιπόν εκ του αποτελέσματος, πιστεύω ότι

Σταύρος Ράπτης
Τζώρτζης Γρηγοράκης
Δημήτρης Σοφινάπουλος
Αντώνης Κόκκινος

η μικρού μήκους δεν ενδιαφέρει κανέναν: και χρηματοδότηση έχει, και προβολή γίνεται, και στην ΕΡΤ παίζεται, και στο «Αθηνόραμα» γράφεται... Εγώ είμαι πάντα ενημερωμένος πότε και πού παίζονται. Παρ' όλα αυτά, στη σχολή στην οποία διδάσκω, όταν λέω στα παιδιά να πάνε να δουν μικρού μήκους, δεν πάει κανείς. Αφού, λοιπόν, δεν ενδιαφέρει το κατ' εξοχήν κοινό της, δεν ενδιαφέρει κανέναν. Άρα, η κακοδαιμονία της μικρού μήκους έχει να κάνει με αυτό. Τώρα το πώς μπορεί αυτό το πράγμα να θεραπευτεί, είναι μια άλλη ιστορία, κοινωνική. Το ίδιο συμβαίνει με πολλούς τομείς της ζωής. Οι αιτίες είναι πολλές: πρώτον, κλείνουν η μία μετά την άλλη οι παραδοσιακές αίθουσες – προσωπικά, σε όλη μου τη ζωή, έχω πάει πέντε μόνο φορές σε multiplex· δεύτερον, κλείνουν τα θερινά σινεμά. Δεν πάει ο κόσμος στην αίθουσα, και κλείνει. Έτσι, δεν πάει στις μικρού μήκους, γιατί δεν τον ενδιαφέρει να πάει.

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Εδώ κάνουμε αφιέρωμα στον Μικρόκοσμο για τις μικρού μήκους και δεν πάνε οι μικρομπαζές. Είναι όπως όταν έκλεινε το Ζόναρς και όλη η Αθήνα κλαιγόταν, ενώ, όσο δούλησε, ήταν μονίμως άδειο! Κάνει ανακίνηση το Ζόναρς, ξανανοίγει, βάζει τον εσπρέσο 6 ευρώ, και όλη η Αθήνα πάει στο Ζόναρς, επειδή έγινε της μόδας. Φαίνεται ότι κι εμείς πρέπει να την κάνουμε της μόδας τη μικρού μήκους.

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Πρέπει να αναφέρουμε, όμως, και την περίπτωση όπου, πριν από έξι χρόνια, εγώ διοργάνωσα ένα διήμερο στο Αττικό, το οποίο ήταν φουλί. Ήταν φουλί, όμως, γιατί τόσο εγώ όσο και οι 20 σκηνοθέτες των οποίων οι ταινίες είχαν παιχτεί τότε, επί ενάμιση μήνα κάναμε μια φοβερή κινητοποίηση, διαρκή επικοινωνία, στέλναμε συνεχώς newsletters.

ΚΟΚΚΙΝΟΣ: Υπήρχαν, δηλαδή, ειδικές συνθήκες.

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Ο κόσμος ήρθε τότε όχι γιατί μας είχαν υποχρέωση, ούτε για να μην τους καταγγείλουμε που δεν ήρθαν. Ήρθαν γιατί, με τη συνεχή προσέγγιση και επανάληψη, είδαν ότι θα ήταν ωραία εκδήλωση.

ΚΟΚΚΙΝΟΣ: Μπορείς, όμως, να το κάνεις συνέχεια αυτό;

ΝΟΥΣΙΑΣ: Αν γίνει 2-3 φορές, μπορεί να δημιουργήσει μια δυναμική.

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Τότε, αφού πέτυχε, γιατί δεν ξαναέγινε;

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Γιατί όλα θέλουν λεφτά! Πόσες φορές να μπει σ' αυτή τη διαδικασία; Με καλύτερη επικοινωνία το αποτέλεσμα θα είναι σίγουρα καλύτερο. Αν το big bang έχει επιτυχία 3 με άριστα το 10, αυτό οφείλεται στον τρόπο με το οποίο το επικοινωνώ 10 χρόνια, επισταμένως και συνεχώς. Για αυτό το ξέρουν και λίγοι παραπάνω, πέρα από τους ανθρώπους του χώρου μας.

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Άρα, αυτό που καταλαβαίνω εγώ είναι ότι, κατ' αρχάς, θέλουμε μια τακτική προβολή των ταινιών μικρού μήκους σε μια αίθουσα τύπου Ταινιοθήκης. Οπότε, αν κατακτηθεί αυτό και δημιουργηθεί ένα κοινό (π.χ. από μαθητές, σχολεία κ.λπ.), που πάει και ξαναπάει, μπορούμε μετά να μιλήσουμε και για προσπάθειες ευρύτερης εμπορικής διανομής. Κι αυτό, είναι κάτι που γίνεται. Μπορεί το ΕΚΚ, σε συνεργασία με το Φεστιβάλ της Δράμας, να το οργανώσει.

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Μην τα περιμένουμε όλα από το Κέντρο. Αν υπάρξει συμφωνία πέντε ανθρώπων που θα ασχοληθούν ενεργά, όπως ασχολήθηκε τότε ο Κυριάκος, το Κέντρο μπορεί να τους στηρίξει, να κάνει κάποια πράγματα, αλλά ως εκεί. Πρέπει εσείς να πάρετε την πρωτοβουλία.

ΝΟΥΣΙΑΣ: Αυτό, λοιπόν, που ουσιαστικά προτείνεται τώρα, είναι ό,τι έγινε με την εβδομάδα των ταινιών στο Έλλη. Μέσω της «Ομίχλης» – από την οποία ουσιαστικά το έτρεξαν πέντε άτομα – έφυγε έξω στις εφημερίδες, μαθεύτηκε, λειτούργησε, και ήταν κάθε μέρα sold out.

φεστιβάλ: οι γιορτές των ταινιών

ΕΞΑΡΧΟΥ: Πρόσφατα πήγα σ' ένα ημερήσιο φεστιβάλ, το Betting on shorts, στον Μικρόκοσμο, κι ήταν γεμάτη η αίθουσα. Σ' αυτό συμμετέχουν ξένες ταινίες, οπότε δεν πήγαν μόνο οι δημιουργοί με φίλους και συγγενείς, πήγε και το κοινό. Και το Psarokokalo που γίνεται στο Νixon έχει πολύ κόσμο...

ΡΑΠΤΗΣ: Από την εμπειρία μου με το Psarokokalo κατάλαβα πως στην Αθήνα υπάρχει κοινό που ψάχνει να δει ξένες ταινίες μικρού μήκους, ενώ τις ελληνικές συνεχίζει να τις αποφεύγει.

ΚΟΥΚΟΥΒΙΤΑΚΗΣ: Ίσως ο σημαντικότερος χώρος συνάντησης με τη μικρού μήκους είναι τα φεστιβάλ –

τόσο για τους σινεφίλ όσο και για το πιο ευρύ κοινό. Είναι το κύριο μέρος και μέσο προβολής της ταινίας μικρού μήκους διεθνώς.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι, όμως, όλα αυτά «φεστιβάλ»; Γιατί υπάρχει συγκεκριμένος ορισμός (code of ethics) του τι είναι διεθνές κινηματογραφικό φεστιβάλ: πρέπει να διαρκεί μίνιμουμ 5 ημέρες και να περιλαμβάνει ταινίες από 5-7 χώρες.

ΦΑΦΟΥΤΗΣ: Να σε ρωτήσω κάτι. Είσαι υπέρ ενός πολύ καλά οργανωμένου Φεστιβάλ Δράμας που υπάρχει, ώστε να συγκεντρώνεται όλη η παραγωγή κάθε χρόνο σε ένα μόνο φεστιβάλ, ή είσαι υπέρ της διασποράς των φεστιβάλ και να έρθει μεγαλύτερο κοινό σε επαφή με τις μικρού μήκους;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εμείς δεν μπλοκάρουμε κανένα φεστιβάλ· αντίθετα, τα έχουμε στηρίξει κατά καιρούς...

ΚΟΚΚΙΝΟΣ: Πάντως, ο όρος «φεστιβάλ» έχει διασταθεί πλέον. Και για μένα αυτή η ερώτηση έχει αυτονόητη απάντηση: διότι, αν η ύπαρξη αυτών των διαφορετικών φεστιβάλ καλύπτεται από την ανάγκη του κόσμου, που πάει και γεμίζει τις αίθουσες, γιατί όχι; Από τη στιγμή που μιλάμε για διανομή, τι καλύτερη διανομή από 15 φεστιβάλ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Συζητούσαμε τόση ώρα για το θέμα της διανομής. Το Φεστιβάλ της Δράμας είναι ο μόνος θεσμός που έχει λάβει πρωτοβουλίες διανομής: στις αίθουσες ανά την Ελλάδα με το πρόγραμμα «Το Φεστιβάλ της Δράμας ταξιδεύει», όπου οι βραβευμένες ταινίες κάθε χρόνο ταξιδεύουν σε 60 πόλεις. Έτσι οι άνθρωποι γνωρίζουν τις μικρού μήκους και συνδιαλέγονται. Επίσης δίνεται η δυνατότητα και στους σκηνοθέτες να πάνε και οι ίδιοι σ' αυτές τις πόλεις και να παραβρεθούν στις προβολές των ταινιών τους. Ταυτόχρονα, εδώ και δύο χρόνια έχουμε προχωρήσει στη διανομή σε DVD με τη συνεργασία μας με τη FNAC, μια συνεργασία πρωτοποριακή στον ελληνικό χώρο. Μάλιστα τα 9,99€ από κάθε DVD αποδίδονται πίσω στους σκηνοθέτες, στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους. Αλλά όλα αυτά, παρότι είναι πάρα πολύ σημαντικά, δεν φτάνουν για να καλύψουν το ζητούμενο: όπως και σε κάθε χώρα της Ευρώπης, δεν μπορεί να υπάρξει διανομή της μικρού μήκους, ούτε να φέρει απόδοση.

νόμος για τον 21ο αιώνα

ΚΟΥΚΟΥΒΙΤΑΚΗΣ: *Ενόψει του νέου κινηματογραφικού νόμου, ποιες προτάσεις θα μπορούσε να υπάρξουν συγκεκριμένα για τη μικρού μήκους;*

ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Για μένα, στον νέο νόμο πρέπει να υπάρχει ειδική αναφορά στη μικρού μήκους ταινία, με δεδομένα και ρυθμίσεις που δεν θα σχετίζονται νομοθετικά με την ταινία μεγάλου μήκους. Γιατί υπάρχουν σημαντικές διαφορές, με πρώτη το εμπορικό βάρος που έχει η μεγάλη έναντι της μικρής με την αντίστοιχη χρηματοδότηση και τη δυνατότητα συμπλήρωσης της χρηματοδότησης... Δηλαδή, αν μια μεγάλη μήκους έχει προϋπολογισμό 500.000€, πιθανότατα μπορεί να βρει επιπλέον 50-100.000€ από κά-

Παναγιώτης Φαφούτης
Γιώργος Νούσιος

ποιους χορηγούς γιατί είναι ενισχυμένο το εμπορικό της background, ενώ μια μικρού, που παίρνει 25.000€, δεν υπάρχει περίπτωση να βρει ούτε 100€. Χρειάζεται, λοιπόν, ένα ειδικό text, το οποίο θα πρέπει να σχεδιαστεί από ανθρώπους που ξέρουν τη μικρού μήκους ταινία και τα προβλήματά της, ώστε να προτείνουν λύσεις.

ΝΟΥΣΙΑΣ: Εγώ έχω να κάνω μια πρόταση, κυρίως για τον Κανονισμό του Κέντρου και όχι τόσο για το Νόμο. Από την προσωπική μου εμπειρία θεωρώ ότι το σύστημα λειτουργεί λίγο στρεβλά: όταν, το 2000, έκανα αίτηση και πήρα χρήματα για την πρώτη μου «σοβαρή» μικρού μήκους, το άγχος μου ήταν πώς θα διαχειριζόμουν αυτά τα χρήματα χωρίς να έχω την εμπειρία. Με αυτά τα χρήματα θα μπορούσα να έχω κάνει 5 μικρού μήκους, να έχω εκπαιδευτεί καλύτερα, να έχω μάθει το μέσο καλύτερα, γιατί ισχύει αυτό που έλεγε ο Αντώνης, πως, όταν είμαστε πιτσιρικάδες και δεν ξέρουμε, πάμε να κάνουμε τεράστιες ταινίες. Ενώ τώρα με τα ψηφιακά, μπορούμε να κάνουμε κάθε μήνα ταινία, χωρίς πλάκα! Και η δέκατη ταινία μπορεί να είναι και αριστούργημα.

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ: Αντί δηλαδή να δίνονται από 25.000€ σε κάθε ταινία, να δίνονται 5-10.000€ σε περισσότερες.

ΡΑΠΤΗΣ: Και λιγότερα ακόμα.

ΝΟΥΣΙΑΣ: Ενδεχομένως να είχε ένα πρόγραμμα το ΕΚΚ που να σου λέει ότι η ταινία θα έχει budget 1000€, δεν ξέρω πώς γίνεται, δεν είμαι ειδικός, αλλά θεωρώ ότι αυτό μας λείπει από την Ελλάδα. Από τη στιγμή που εγώ έκανα την πρώτη μου μεγάλη μήκους με 10.000€, σημαίνει ότι γίνεται.

ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Πράγματι δεν είναι ανάγκη όλες οι ταινίες να γίνονται με τόσο υψηλό επίπεδο παραγωγής. Άλλωστε, με αυτή τη λογική υπάρχει και το «Πρώτο Βήμα», για σκηνοθέτες μέχρι 23 χρόνων.

ΕΞΑΡΧΟΥ: Ίσως να υπήρχε ένα πρόγραμμα, όπως το αντίστοιχο που υπάρχει για τις μεγάλης μήκους, που να είναι για τις πρώτες μικρού μήκους, ή μόνο για ψηφιακές.

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ: Και έτσι δεν θα αναγκάζεσαι να κάνεις ταινίες καθ' ε 1-2 χρόνια, αλλά πολύ συχνότερα: δύο φορές το χρόνο, ασ πούμε.

*Η συζήτηση για την ταινία μικρού μήκους πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Κινηματογραφικού Τμήματος του Generation Show for Art, ενός καλλιτεχνικού φόρουμ που διοργανώνεται φέτος για πρώτη φορά κάτω από τη στέγη της οικονομικής έκθεσης Money Show.